

Сучасний читач дитячої бібліотеки: який він?

Сьогодні змінилися читацькі інтереси, джерела отримання інформації, і юний читач став якісно іншим, а однією з основних тенденцій дитячого читання стало домінування «ділового» над «вільним». Отже, можна зробити висновки, що учні не прагнуть охопити тему цілком, розглянути її під різними кутами зору та прочитати щось додаткове. Дитина не перестає читати, просто її читання стає іншим — більш прагматичним, інформаційним і поверховим. Катастрофічний спад зацікавленості до цього виду діяльності є головним показником, від якого залежать усі інші якісні

характеристики читання. Тому проблема пробудження, оновлення розвитку інтересу до читання набуває сьогодні особливого значення. І від того, як саме бібліотека буде використовувати це, залежить доля не тільки книги, а й самої бібліотеки, її престиж і виживання в сучасному світі.

Саме ці проблемні питання були основою комплексного соціологічного дослідження «Проблеми та тенденції дитячого читання. Сучасний стан», яке проводилося Миколаївською ОДБ ім. В. Лягіна протягом 2002–2006 років. До участі в ньому залучили юних читачів обласної бібліотеки, а також районних ЦДБ. Усього в ході дослідження було опитано 507 дітей віком від 10 до 17 років: 115 хлопчиків (22,5%) та 392 дівчинки (77,5%). Основною метою дослідження було всестороннє вивчення процесів освоєння книжкової культури підростаючим поколінням та створення соціокультурного портрета сучасного читача дитячої бібліотеки. Результати дослідження надали більш-менш об'єктивну картину читання дітей і підлітків в області, визначили його вплив на розвиток дитини в сучасному світі.

Про результати анкетування «Я і бібліотека» та «Я — читач» в журналі вже писали у 2004 р. Ми пропонуємо аналітичні матеріали ще чотирьох анкет із серії «Я — підліток! Я маю свою думку!» для читачів середнього та старшого шкільного віку: «Мій погляд на світ», «Я і сьогодні», «Мої захоплення», «Я впевнений, що ...». Це анкетування стало II етапом у комплексному дослідженні і, на нашу думку, є дуже пізнавальним та надзвичайно цікавим. У процесі роботи ми вийшли за рамки традиційного дослідження проблем, пов'язаних з «бібліотечним» читанням юних відвідувачів, на більш широке коло питань, пов'язаних з потребами дітей та підлітків, їхніми інтересами, прагненнями, ціннісними орієнтирами. Анкети «Мої захоплення», «Я і сьогодні», «Я впевнений, що ...» були спрямовані на виявлення інтересів, прагнень та ціннісних орієнтирів наших читачів. За мету було поставлено створення соціокультурного портрету сучасного читача дитячої бібліотеки. В результаті анкетування «Мої захоплення» ми дізналися, що більшість дітей люблять книжки О. Дюма, Ж. Верна, О. Гріна, А. Ліндгрена, М. Твена, В. Нестайка, а також дитячі енциклопедії, а 15,2% респондентів не змогли назвати улюблену книжку. Серед композиторів і музичних творів перше місце зайняли Б. Спірс та Н. Орейро, далі І. Ніколаєв, І. Крутий, проте були названі і «Місячна соната» Л. Ван Бетховена, твори В.А. Моцарта, І.С. Баха, Ф. Шопена, П.І. Чайковського, а 27% респондентів не дали відповіді. Серед улюблених художників і картин діти назвали П. Пікассо, Мікеланджело, «Мона Ліза» Леонардо Да Вінчі, «Сикстинська мадонна» Рафаеля, «Дев'ятий вал» І. Айвазовського, а також твори Т. Шевченка, К. Задорожнього. Серед книжкових героїв улюбленими були названі Гаррі Поттер, персонажі твору В. Нестайка Ява Рень та Павлуша Завгородній, Том Соєр, Робінзон Крузо, Карлсон, Шерлок Холмс, Мауглі, Роксолана. Улюбленими сучасними героями, на жаль, визнали Наталію Орейро, братів Кличко, Джекі Чана, А. Шварценеггера.

Аналіз анкет «Я і сьогодні» та «Мій погляд на світ» показав, що діти мають власну думку про життя, свій погляд на те, що відбувається у державі. Відповіді респондентів були лаконічними, конкретними та цікавими для нас, дорослих, вони дали змогу зрозуміти, з якими думками і уявленнями молоде покоління входить у доросле життя, про що думає та на що розраховує. Ось декілька цікавих висновків, зроблених дітьми:

- бути сучасною дівчиною або хлопцем — це бути модним та вихованим, не бути вульгарним, відповідати за свої думки і вчинки, а також розуміти, для чого ми живемо;
- зробити щасливими нас може гарне майбутнє, вища освіта, наявність роботи, а також правда, доброта, мужність і припинення усяких війн;
- в житті вони розраховують на сім'ю, самого себе, а також на маму, оскільки це людина, яка не зрадить;
- сьогодні люди захоплені різноманітними розвагами, власним збагаченням, політикою, бізнесом, тим, аби вижити і мати багато грошей;
- сьогодні люди соромляться свого соціального стану, бідності, своєї зовнішності, численних бомжів та п'яниць, а також, на жаль, своєї Батьківщини;
- у країні багато бідних, бо відсутня повага до людей, держава бідна, багато злодіїв, низька заробітна платня, дехто не хоче працювати, немає роботи, зросли податки;
- вбити хоча б одну людину заради щастя інших не можна, адже навіть погана людина має право на життя, а життя людини — це найголовніше. На це запитання була лише одна стверджувальна відповідь.

Остання анкета «Я впевнений, що ...» включала в себе лише два запитання: «На кого ти хотів би бути схожим?» та «Хто були ті люди, що перелічені у списку?». Більшість хлопців на перше запитання відповіли, що хотіли б бути схожими на брата Кличко, Шерлока Холмса, Богдана Хмельницького, Брюса Вілліса, дівчата — на Наталію Орейро, Брітні Спірс та героїнь любовних романів, бо вони дуже гарні та завжди подружуються з багатіями. Друге запитання стосувалося популярності 30 прізвищ відомих людей з різних галузей знань. Найбільш відомими для дітей були імена Івана Тургенєва, Єлизавети I, Гітлера, Івана Мазепи, Миколи Коперніка, Віті Хоменка, Леоніда Кравчука. З'ясувалося, що багато дітей не знає, хто такі Володимир Даль, Валерій Чкалов, Нестор Махно, Костянтин Ольшанський, Володимир Мономах, Сергій Корольов, Пилип Орлик, Марко Поло, Віктор Лягін тощо. Звичайно, дуже прикро читати такі відповіді. На жаль, таке невігластво дітей не так рідко трапляється, як хотілося б, і чи не на школі та бібліотеці значна частка провини у тому? Дослідження було цікавим і корисним. Його висновки стали запорукою того, що працівники бібліотек звернуть пильну увагу на хиби у своїй діяльності щодо популяризації літератури і мистецтва серед школярів і активізують вивчення та виховання читацьких інтересів.

Юні читачі тільки вступають у життя, вони ще не мають достатнього досвіду, і саме тому книги, прочитані в дитинстві, які запам'ятовуються на все життя, впливають на подальший розвиток, на світосприймання, формують певні норми поведінки. Ось чому так важливо правильно організувати дитяче читання, спрямувати його так, щоб дитина не розгубилася в житті, щоб до її рук потрапили необхідні книги, щоб спілкування з ними стало звичним і, що дуже важливо, приємним та улюбленим заняттям.

